

AL PARTIR DEL MIO SOLE

Madrigale a cinque voci

GIOVANNI BATTISTA DE BELLIS DA ITRI

Giovanni Battista de Bellis (c. 1585-90, c. 1623-37) was een Italiaanse componist en organist. Geboren in Itra, nabij Formia, werkte hij in Napels, waar hij in de gunst was van de Cafara familie. Een paar boeken met madrigalen, in een traditionele stijl, zijn bewaard gebleven, maar het meeste van zijn geestelijke werk is verloren gegaan.

Zijn *Primo Libro de Madrigali* (Napels, 1608) bevat 21 5-stemmige madrigalen op Italiaanse tekst; enkele zijn van bekende dichters, Guarrini en Murtolo; de overigen zijn niet achterhaald.

Terwijl de eerste vier stemmen de traditionele benaming hebben: Canto, Alto, Tenore, Basso, vertoont de Quinto meer variatie. In drie madrigalen is het een tenor, en een hoge (vrouwen) stem in de andere; soms in dezelfde ligging als de Canto, maar soms tussen Canto en Alto in. In dit laatste geval was het ook in een andere sleutel genoteerd.

Dertien madrigalen zijn genoteerd in chiavette sleutels (G2 voor Canto, F3 voor Basso), in tegenstelling tot de normale chiave sleutels (C1 voor Canto en F4 voor Basso). Chiavette sleutels impliceren een transpositie omlaag tot maximaal een kwint. Nauwkeurige analyse van de stemomvang, hoogste, gemiddelde en laagste noot, geeft aan dat een kleine tert voor al deze madrigalen optimaal is. Om praktische reden is in de meeste gevallen een grote secunde toegepast. De Tabel hieronder geeft de verdere details.

Een benaderende vertaling van het Italiaans is gegeven; hier is een balans gehanteerd tussen een letterlijke vertaling en de waarschijnlijke betekenis van het gedicht.

Giovanni Battista de Bellis (c. 1585-90, c. 1623-37) was an Italian composer and organist. Born in Itri, near Formia, he worked in Napels, where he was favoured by the Carafa family. A few books of madrigals, in traditional style, have survived, but most of his sacred works are lost.

His *Primo Libro de Madrigali* (Naples, 1608) comprises of 21 5-part madrigals on Italian texts; some of these are from well-known poets, Guarrini and Murtolo; the provenance of the remaining could not be ascertained.

Whereas the first four voices have the traditional names: Canto, Alto, Tenore, Basso, the Quinto part shows more variation. It is for a tenor in three madrigals, and for a high (female) voice in the other ones; sometimes in the same compass as the Canto, but sometimes between Canto and Alto. In the latter case, it was printed in a different clef.

Thirteen madrigals are set in chiavette clefs (G2 for Canto and F3 for Basso), in contrast to the remaining eight that are in normal chiave clefs (C1 for Canto and F2 for Basso). The use of chiavette clefs is usually taken to indicate a downwards transposition of up to a fifth. Careful analysis of the compass of the parts, including lowest, average and highest notes, reveals that transposition by a minor third is required. To avoid complicated keys, a major second was used in most instances. Details are listed in the Table below.

A tentative translation of the Italian text is provided; a balance was made between a literally translation and the likely meaning of the poem.

Wim Looyestijn, 2021

Titel	Clefs				
	Canto	Alto	Tenore	Basso	Quinto
Cruda Amarilli	G2	C2	C3	F3	C1
(part 2) Ma grideran per me	G2	C2	C3	F3	C1
Queste lacrime mie	G2	C2	C3	F3	C1
Perfidissi volto	G2	C2	C3	F3	C1
Lasso non è morir	C1	C3	C4	F4	C2
Al partir del mio sole	C1	C3	C4	F4	C2
Ah dolente partita	C1	C3	C4	F4	C2
Usci da bei vostri occhi	C1	C3	C4	F4	C2
All' hor che l'alba indora	G2	C2	C3	F3	G2
Poi che ad altri	G2	C2	C3	F3	G2
(part 2) Arte fù non amore	G2	C2	C3	F3	G2
Rideva la mia fera	G2	C2	C3	F3	C1
Doloroso martire	G2	C2	C3	F3	C1
Ben riconosc' Amore	G2	C1	C3	F3	C3
Lungi da voi mia vita	G2	C2	C3	F3	C1
Dolci sguardi amorosi	G2	C2	C3	F3	C1
Se dal' aspra ferita	G2	C3	C4	F4	C4
Ardo per voi	C1	C3	C4	F4	C4
Quasi lampo venisti	C1	C3	C4	F4	C1
Se'l venir fù partita	C1	C3	C4	F4	C1
Hor che ritorna	C1	C3	C4	F4	C1

Original		Transposed	
Finalis	Key	Finalis	Key
A	--	G	b b
A	--	G	b b
A	--	G	b b
D	--	C	b b
G	b		
G	b		
G	b		
F	b		
G	b	E	##
D	b	B	##
D	b	B	##
A	--	G	b b
A	--	G	b b
G	--	F	b b
A	--	G	b b
Bes	b	G	##
E	--		
A	--		
D	--		
D	--		
G	b		

AL PARTIR DEL MIO SOLE

L partir del mio Sole

Giovanni Battista de Bellis
(1630 - 1693)

Canto
[Al partir] del mio so - le pian-

Quinto
[Al partir] del mio so - le pian - si la vi - sta sua

Alto
[Al partir] pian - si la vi - sta sua al par -

Tenore
Al par - tir del mio so - le

Basso
Al par - tir del mio so -

5

C
si la vi - sta sua la vi - ta mi - a, al par - tir del

Q
al par - tir del mio so - le pian - si la

A
tir del mio so - le pian - si la vi - sta sua

T
pian - - - si la vi - sta sua la vi - ta mi - a,

B
le pian - si la vi - sta sua la vi - ta mi - a,

Source: Il primo Libro de Madrigali a cinque voci; Napoli, M DC VIII.

Bellis - Al partir del mio sole

9

C mio so - le pian - si la vi-sta sua la vi-ta mi - - -

Q vi-sta sua la vi-ta mi - a, la vi-ta mi - - - - -

A la vi-ta mi - a, pian - si la vi-sta sua la vi-ta mi - - - -

T pian - - - si la vi-sta sua la vi-ta mi - a, la vi-ta mi - a,

B pian - si la vi-sta sua la vi-ta mi - a,

13

C a, ch'al suo du - - - ro par-tir

Q a, ch'al suo du - - - ro par-tir da me

A a, ch'al suo du - ro par-tir, ch'al suo du -

T ch'al suo du - - - ro par-tir, ch'al suo du - - - ro par-tir

B hor ch'al suo du - ro par-tir, ch'al suo du - - - ro par-

17

C da me par-ti - a, da me par-ti - a hor ch'e-gli

Q par-ti - a, da me par-ti - - - a hor ch'e-gli

A ro par-tir da me par-ti - a, da me par-ti - - - a hor ch'e-gli

T da me par-ti - a, da me par-ti - a hor ch'e-gli

B tir da me par-ti - - - a, hor ch'e-gli

Bellis - Al partir del mio sole

22

C
tor - na, hor ch'e-gli tor - na, io can - - - -

Q
tor - na, hor ch'e-gli tor - na, io can - - - - to,

A
tor - na, hor ch'e-gli tor - na, io can - - - - to, io

T
tor - na, hor ch'e-gli tor - na. Io can - - - - to, io can - -

B
tor - na, hor ch'e-gli tor - na, io can - - - - to, io

26

C
to, io can - - - - to e con la ri - mem-bran - za di

Q
io can - - - - to e con la ri - mem-bran - za

A
can - - - - to, e con la ri - mem-bran - za di quel gior -

T
to e con la ri - mem - bran - za di quel gior - no

B
can - - - - to e con la ri - mem-bran - za di quel gior -

30

C
quel gior - no si pien d'a-ma - ro pian - to, d'a-ma - ro pian -

Q
di quel gior-no si pien, si pien d'a-ma - ro pian - to, d'a-ma - ro

A
no si pien d'a-ma - ro pian - to

T
si pien d'a - ma - ro pian - - - - to, d'a -

B
no si pien d'a-ma - ro pian - - - - to, d'a-ma - ro

Bellis - Al partir del mio sole

36

C to ad-dol-ci - sco la gio - - - ia, a-dol-

Q pian - - - to a-dol-ci - sco la gio - -

A ad-dol-ci - sco la gio - - - ia, a-dol-

T ma-ro pian - to ad-dol-ci - sco la gio - - ia,

B pian - - - to ad-dol-ci - sco

40

C ci - sco la gio - ia, la gio - - - ia del

Q ia, a - dol - ci - sco la gio - ia, la gio -

A ci - sco la gio - - - ia, a-dol-ci - sco la gio - - - ia

T a-dol-ci - sco la gio - ia, la

B la gio - - - ia, a-dol-ci - sco la gio - ia

44

C ri - tor - - no. Ò fe - li - ce par -

Q ia del ri - tor - - - no. Ò fe - li - ce par -

A del ri - tor - no. Ò fe - li - ce par -

T gio - - ia del ri - tor - - - no. Ò fe - li - ce par -

B del ri - tor - - - no. Ò fe - li - ce par -

Bellis - Al partir del mio sole

48

C
ti - ta, ò fe - li - ce par - ti - ta che fai più ca - ra che

Q
ti - ta, ò fe - li - ce par - ti - ta che fai più

A
ti - ta, ò fe - li - ce par - ti - ta che fai più ca - ra

T
ti - ta, ò fe - li - ce par - ti - ta che fai più ca -

B
ti - ta, ò fe - li - ce par - ti - ta che fai più ca - ra

52

C
fai più ca - ra col mo - rir la vi - ta.

Q
ca - ra col mo - rir, col mo - rir la vi - - - ta.

A
col mo - rir, che fai più ca - ra col mo - rir la vi - ta.

T
ra col mo - rir, col mo - rir la vi - - - ta.

B
col mo - rir, col mo - rir la vi - - - ta.

Al partir del mio Sole
piansi la vista sua la vita mia,
ch'al suo duro partir da me partia,
da me partia hor ch'egli torna.
Io canto e con la rimembranza di quel giorno
si pien d'amaro pianto addolcisco la gioia del ritorno.
Ò felice partita che fai più cara col morir la vita.

Bij het vertrek van mijn zon
ween ik om zijn aangezicht, mijn leven,
nu hij wreed van mij zal vertrekken,
en me verlaat totdat hij terugkeert.
Ik zing en met de herinnering aan die dag
zo vol bittere tranen verheug ik mij op je terugkeer.
Ò gelukkig vertrek dat je geliefder maakt
door het leven te laten sterven.

At the departure of my sun
I weep for his face, my life,
now that he will leave me cruelly,
and leaves me until he returns.
I sing and with the memory of that day
so full of bitter tears I look forward to your return.
Ò happy departure that makes you more loved
by letting life die.